

Tízparancsolat

Lekció: Énekek 2, Jn. 16b-30

2007. november 25.

Textus: 2Móz. 20.14, Énekek 8.6-7

Gazdagrét

Az Úrnak lángjai (Ne paráználkodj! 5)

A hetedik parancsolat magyarázatának utolsó részéhez érkeztünk. Több visszajelzést, segítő és építő megjegyzést kaptam a korábbi igehirdetések kapcsán. Ezek alapján formálódott meg bennem ennek a záró igehirdetésnek a gondolata, amelyben a korábbiaknál határozottabban szeretnék a „Ne paráználkodj!” pozitív oldaláról szólni. Kevésbé arról, hogy mit ne tegyünk, mitől óvja szövetséges népét az Úr, és inkább arról, hogy Isten hogyan erősít, és hogyan újít meg bennünket. Két kérdésre fogok összpontosítani. Az első, hogyan lehet megerősödni abban, hogy érdemes a hűséget választani, még nehéz helyzetben is, bármilyen vonzónak, ígéretesnek, megelégtetőnek tűnik is egy a házasság mellett felbukkanó új kapcsolat lehetősége. Hogyan táplálja, hogyan újítja meg bennünk ezt az elkötelezettséget, hűséget Isten irántunk való szeretete? A másik kérdés így hangzik: ha valaki a megfáradt, meghidegült házasságában mégis a hűség mellett dönt, elkötelezi magát az *agapé* szeretetre, hogyan újulhat meg a szerelemben? Hogyan frissülhet fel kettejük között a szeretet két másik dimenziója: a barátság (*filia*), valamint a vonzódás, a szerelem, az *erosz*?

I. Az Énekek éneke megértése

Mindehhez a Biblia legszerelmesebb, sőt, legerotikusabb könyvét, az Énekek énekét hívjuk segítségül. Az Énekek énekében, a „legszebb énekben” (a cím héberrel fordítva ezt jelenti!) férfi és nő szerelméről, halálos szeretetéről olvasunk. Megjelenik benne a szerelmes vágyódása, fájdalma, hogy kedvese nincs vele, ugyanúgy, mint a közeledés feszültsége, vagy a találkozás gyönyörűsége, a szerelem megmámorosító élménye. Nyíltan beszél meztelenségéről, hosszan és kényelmesen elidőzik a testrészek szépségének költői leírásánál, de mindezt tisztán és szent módon teszi, egy nő és egy férfi szenvedélyes, lángoló szeretetének összefüggésében. Mindez pedig nem más, amint bibliamagyarázók rámutatnak, mint a Genézisben olvasható, a férfi és nő teremtését elénk adó történet kifejtése. Isten férfivé és nővé teremtette az embert a maga képmására. Azt mondta, hogy nem jó az embernek egyedül, alkotok neki segítőtársat. Ennek beteljesedését, a teremtés ajándékának ezt a szépségét éneklie meg ez a szerelmi költemény, a „legszebb ének”.

Az Énekek énekének magyarázata, mind zsidó, mind keresztyén magyarázók oldaláról sok kérdést vet fel. Évszázadokon keresztül úgy (is) olvasták ezt a könyvet, mint amely Isten és népe, Isten és az emberi lélek, Krisztus, a vőlegény, és az egyház, mint a menyasszony kapcsolatáról szól. Régi kommentárok rámutatnak az Istent kereső és szerető ember lelkének mozzanataira, a lélek sóvárgó vágyódására vagy éppen Istennel való találkozásának eksztatikus örömeire a könyv sorai alapján. Modern magyarázók hajlamosak ezt úgy értékelni, hogy a régieket zavarba hozta a nyílt szexualitás, - hiszen nyilvánvalóan prűdek voltak, gondolják – és ezért e lelki síkra terelt magyarázat nem más, mint kegyes kísérlet az előbbieket elfedésére. A régieket azonban sem prűdek nem voltak, de nem is választották el a szexualitást, a testet a mindenható Istentől. Magyarázatukban nem a gyávaság játszott szerepet, sőt, éppen a bátorság. Bátrak és szabadok voltak arra, hogy az intimitás nyelvén beszéljenek az Úrral való kapcsolatáról, valamint arra, hogy a bensőséges szerelmi kapcsolatot Isten előtt éljék meg.

Az Énekek éneke megértéséhez még egy szempontot meg kell gondolkodnunk. Ez a bibliai könyv az ún. öt tekerés része, öt olyan kisebb könyv egyike, amelyeket Izrael öt nagy ünnepén olvastak fel. A „legszebb ének” a páska ünnepi istentiszteleten nyerte el liturgiai

helyét. Az Egyiptomból való szabadulás Izrael életének központi élménye volt. A Tízparancsolattal összefüggésben újra és újra hangsúlyoztuk, hogy ennek a népnek az élete Isten ajándéka, hiszen ő szabadította meg őket a rabszolgaságból, a pusztulásból. Izrael hitének tehát különösen fontos része volt a Páska ünnep, amikor a szabadulás történetének elbeszélésével, szimbolikus ételek elfogyasztásával (keserű füvek, páska bárány, stb.), valamint zsoltárekkléssel megemlékeztek Isten hatalmas tetteiről. Hogy jön ehhez a nagyszerű történethez, a húsvéti ünnepléshez a szerelmes ének? Miért olvasták fel az Énekek énekét, hogyan került ez az írás a páska ünnepének összefüggésébe?

Bármilyen nagyszerű is volt, amit Isten népe átélt a szabaduláskor, és bármilyen központi is volt ennek az eseménynek az ünnepen történő évenkénti felemlegetése, újra átélése, a veszély fennállt, hogy az ünnep kiüresedik, megmerevedik, üres vallási ceremóniává lesz. Ismerjük ezt mindannyian; amit egyszer hatalmas és csodálatos eseményként éltünk meg, az idővel könnyen megmerevedik, kiüresedik. Így van ez az Istennel való kapcsolatunkkal: a megtérés utáni első szeretet tüzét elveszítjük. Így van ez a szerelemmel: a láng egy idő után már kevesebb szenvedéllyel lobog. Ez fenyegette Isten népét: megmarad a forma, elvész a tartalom. Megmarad az igaz hittartalom és ismeret, de elvész belőle az Isten iránti szeretet, a vele való bensőséges kapcsolat. Kiüresedik az imádság, kliséket mondunk, de nem találkozunk az Úrral. Végezzük a szolgálatot, tudjuk a jó keresztyén válaszokat, de nem személyes a kapcsolatunk az Úrral. Rutinná válik a szerelem, „igen drágám, persze drágám, hát tudod, hogy szeretlek” – hangzik az újság mögül. A házaséletben is minden kiszámított, beosztott, ismétlődő és unalmas.

És akkor egyszer csak ott vagyunk, és olvassuk az Énekek énekét, a „legszebb éneket”. Hallottuk a szabadítás nagy történetét, végimentünk a ceremónián, és hirtelen a mindennapokban találjuk magunkat. Az életet átforgató szeretet, amely olyan hatalmas és bizonyos a kivonulás történetében, megjelenik a személyes kapcsolatok mindennapiságában, méghozzá egy olyan nyelven, amit mindenki megért, egy olyan tapasztalatban, amely csak annyira van távol tőlünk, mint a hálósobánk. (Eugene Peterson, *Five Smooth Stones...*, 32) Egészen közletről, egészen személyesen hallunk Isten szeretetéről. Ez az írás megpróbál megőrizni minket attól, hogy a szabadítás, az üdvösség ünnepét, intézményét úgy ismerjük, hogy a szabadítóval nincs élő közösségünk.

Az Énekek éneke tehát nem csak férfi és nő kapcsolatát énekli meg, hanem ünnepli a megváltott, helyreállított szeretetkapcsolatot. Isten hűséges, ezért népét kihozza a halálból, és szövetséget köt velük. A szövetség szeretetkapcsolatot feltételez, amely nem véletlen, nem ideigtartó, hanem a felek elkötelezettségére épül, és bensőségességet kíván. Az egész teremtés lényege, szíve a szeretet, az egészséges és harmonikus kapcsolatok. Ez tört meg a bűnessel, és ezt állítja helyre a szabadító Isten. Ennek a helyreállított szeretetkapcsolatnak a kerete a szövetség: Isten ígéretet tesz népének, és népe elfogadja őt Istenének, és kizárólagos hűséget ígér. E a szövetségi hűség és szeretet bensőséges, valóságos, életszerű és közeli.

Ugyanakkor, az üdvösség az emberek egymással való kapcsolatában is helyreállítást, gyógyulást jelent. A szerelmes ének azt is elbeszéli, hogy férfinek és nőnek van lehetősége egész, ép, megváltott kapcsolatra, aminek kerete szintén szövetség, a házastársi szövetség. Amelyben férfi és nő ígéretet tesznek arra, hogy szeretik egymást mindhalálig, és amelyben kapcsolatuk a kijelentett hűségre épül. Istennek ez az üdvözítő, szabadító munkája, amelynek eredményét és teljességét az Énekek éneke bemutatja, az Úrral és a házasságunkban való megújuláshoz vezet. Az eddig elmondottak alapján fordítsuk figyelmünk a következő sorokhoz: „*Bizony erős a szeretet, mint a halál, legyőzhetetlen a szenvedély, akár a sír. Úgy lobog, mint a lobogó tűz, mint az Úrnak lángja.*”

II. Megújulás Istennel

Az Énekek éneke tehát a szerelem nyelvét és képeit alkalmazza arra, hogy bemutassa az Úrral való szeretetkapcsolatot. Ez meglepő, szokatlan, sőt, ijesztő talán, de ugyanakkor gyógyító és felszabadító. Ez a bensőségesség nyelve. Ez Isten szeretetének nyelve. A szenvedélyes szerelem nyelve, amelynek lángja az Úrnak lángja. Ez az imádság, az imádás, a dicsőítés nyelve. Hasonlóan ahhoz, amikor Isten, elhagyatva népétől, aki más Istenek után jár, a megcsalt hitves fájdalmával szól:

*Emlékszem rád: mátkaságod szeretetére,
amikor követtél a pusztában, a be nem vetett földön. ...
réges rég összetörted igádat, széttépted köteleidet,
és ezt mondtad: Nem akarok szolgálni!
De minden magas dombra és minden bujazöld fa alá
lefekszel mint egy parázna...” (Jer. 2.1,20)*

*Majd ezt mondta: Ha valaki elbocsátja feleségét, és az eltávozva férjétől
egy másik férfié lesz, vajon visszatérhet-e megint hozzá? ...
Te pedig, aki sok barátoddal paráználkodtál, vissza akarsz térni hozzám?
Nézz föl a hegytetőkre, és lásd meg: Hol nem háltak veled?
Kiültél eléjük az útra, mint az arab a pusztában:
Gyalázatossá tetted az országot a paráznaságoddal és gonoszságoddal.” (Jer. 3.1-2)*

Ez is a szerető nyelve; a megcsalt, becsapott szerető nyelve. Az Énekek énekében Isten a boldog szerelmes nyelvét használja, hogy egész közel jöjjön hozzánk, hogy közel hozza hozzánk a vele való kapcsolat valóságát, hogy felébredjen és megújítsa szívünkben csodás szeretetét.

Textusunkban három erőteljes képet használ a szerelmes: a pecsét, a halál ill. a sír, valamint a tűz képét. Hogyan szeret minket az Úr az ő szerelmes Fiában, Jézus Krisztusban? A szerelmes így szól: „*Tégy engem, mint pecsétet a szívedre, mint pecsétet a karodra.*” Hadd legyek ott, hadd legyen ott a jelenlétem, a lenyomatom kitörölhetetlenül a társamon. Ne csak egy gyűrű pecsételje meg a másik ujján, hogy őhöz tartozom; a szerelmes ennél sokkal többet akar: hadd legyek én magam ott tenálad, a szívedben, örök pecsétül, a szerelem visszavonhatatlanságának, megváltoztathatatlanságának jeléül. Ezt tette Jézus Krisztus velünk, amint elpecsételt a magáénak Szentlelkével. Nemcsak egy jegy van rajtunk, hanem magát írta be szívünkbe a Lélek által. És ezzel együtt minket is felvett önmagába, bezárt szívébe. Kitörölhetetlenül ott vagy ő benne, aki minden bűnödöt és fájdalmadat hordozta a kereszten.

Szerelme halálíg, sírig tartó szeretet. Ebben kerül egymás mellé a szerelmesének és Passió története. Mert Isten sírig tartó, és halálba is leszálló szeretete az, ami Jézust a kereszten tartotta. A következő vers gyönyörűen fogalmazza ezt meg:

*Miért épp egy nehéz kereszt volt az,
és miért kellett hordanod?
Minek a vas szög, hát hogy-hogy nem látták,
csak a szeretet tartott ott.*

*Kereszt volt az, mert a kereszten a
tolvajok veszték el
S míg Jézus itt járt ezen a földön
a szívünket lopta el (Michael Card, ford. Kelemen Ferenc)*

Ha valahogy rabul ejti szívünket az Úr, az leginkább úgy történik, hogy végtelen és mégis egészen személyes szeretetére döbbsen rá. Szeretetével ejti meg szívünk, szerelmével

kötelez el minket, szerelmével kötöz minket magához. Hűsége minden hűtlenségünkön átragyog, szeretete szívünk minden keménységét és ellenállását megolvasztja. Ez a szenvedélyes szerelem olyan, mint a tűz, amelyet semmi víz el nem olt. Nincs olyan hatalmas folyó, amely Isten szeretetének tüzeit ki tudná oltani, meg tudná szüntetni.

Ilyen az Úr szeretete, ilyen irántunk való hűsége. Ez a szeretet és hűség természete, ez a szeretet és hűség semmihez nem fogható értéke ebben a világban. Ezzel fordul az Úr hozzánk, minden hűtlenségünkben, nyomorúságunkban. Ez az a hűség és szeretet, amire szövetkeztünk a házasságban. Ez erősíthet meg abban, hogy akármilyen nehéz helyzetbe is került a házasságunk, hűségesek maradjunk. A hűség néha nehéz, fájdalmas és küzdelmes útját járva az Úr útját járjuk. Miért lépnénk le az élet útjáról, miért lépnénk ki Isten szövetségéből, miért hagynánk ott szövetséges társunk egy délibábszerű kapcsolatért? Az Úr meg akar újítani a hűségben!

III. Megújulás a házasságban

Az Úrban való megújulás a házasságban való megújulás felé vezet. Hetekkel ezelőtt azt hangsúlyoztam, hogy ha meghidegült egy házasságban a barátság és az *erosz*, az ezek hiánya által ütött résen könnyen bekerülhet egy harmadik személy a képbe. De még ha szerelmes is lettél másba, válaszd – mert választhatod – a *filiával* és az *errosszal* szemben az *agapé* szeretetet, a házassági hűséget, házastársadat. Láttuk azt, hogy ez a választás hogyan köt össze a szövetség Istenével. De a kérdés megmarad: ha így is döntök, most már hűségben, de hidegségben élünk „holtomiglan-holtodiglan?” Megújulhat-e a barátság, fellobbanhat-e a szerelem, életre kaphat-e még szenvedély? És ha igen, hogyan?

Ha valaki végigolvassa az Énekek énekét, megerősödik benne, hogy az az Isten, aki a házasságot alkotta, akinek fontos, hogy az ő rendje ne bomoljon fel, aki bensőséges kapcsolatra teremtette a férfit és a nőt, semmiképpen nem mondja azt, hogy kinkeservesen és fogcsikorgatva maradjatok hűségesek, és így éljétek le az életetek – az ő dicsőségére. Isten biztosan a megújítás és megújulás oldalán van, hiszen ez mutat teremtési tervére. Ő meg tud újítani, gyógyítani, fel akar frissíteni és kiteljesedésre akar vezetni minden házastársi kapcsolatot. És létezik-e nagyobb esély és biztatás, mint Isten maga? Létezik-e bármilyen módszer, könyv, bölcsesség, amely pro- vagy kontra bármivel többet és érvényesebbet tudna mondani, mint az, aki jelen van a „legszebb ének” minden oldala, minden sora mögött? A szerelem lángra lobbantása tehát annak a munkája, aki szenvedélyes szeretettel szeret minket, és bensőséges, megalégítő szeretetre teremtett bennünket. Mégis hadd foglaljak össze néhány konkrét és gyakorlati lépést, amely ebben a folyamatban irányt adhat nekünk.

Isten az, aki feltölt szeretettel, az ő szeretetével és iránta való szeretettel. Ez lesz az alapja mindannak, amin végig kell mennünk. Elengedhetetlen, hogy bocsánatot kérjünk házastársunktól mindazért, amiben megbántottuk, elhanyagoltuk, figyelmen kívül hagytuk. A meghidegült kapcsolat mögött legtöbbször hosszú évek húzódnak meg, amelyek során a felek sokat tettek társuk ellen, ill. sok mindent nem tettek meg érte. Ha felismered, hogy magára hagytad őt, hogy munkát, hobbit előbbre helyeztél, mint férjed vagy feleséged, ha eléd jönnek azok a helyzetek, amikor komoly fájdalmat okoztál neki, ismerd el, és kérj bocsánatot. Ha szembesülsz keményszívűségeddel, az általad okozott fájdalommal, és kész vagy bűnbánatot tartani, valamint bocsánatot kérni párodtól mindezekért, elkezd meglágyulni a szíved. A sebek, a fájdalmak kemény kérget húznak köré, mert el akarják kerülni az újabb sebet. Ezért döntő a bocsánatkérés, illetve a megbocsátás. Itt kezhetnek leomlani a falak, amelyek az érzelmi elhidegülést okozták.

Imádkozzatok együtt. Ne egymásnak, de együtt jöjjetek Isten elé. Lehet, hogy nem is tudtok mit mondani, csak sírni előtte, de nem baj. Az imádságban személyesek vagytok, jelen vagytok az élő Isten előtt, és jelen vagytok egymás számára is. Az imádságban nem fogtok

hazudni, szerepeket játszani. Amikor kiöntitek szívetek Istennek, lehet, hogy nem lesz könnyű, de mégis találkoztok. Találkoztok lelkileg az Úrban. Ne azon gondolkozzatok előre, mit fogtok mondani, hanem kezdjétek el imádkozni. A többi legyen az Úr dolga.

Tegyétek a szeretet cselekedeteit. Ne arra várjatok, hogy majd ha szerelmesek lesztek újra, akkor teszünk valamit a másikért, hanem kezdjétek el megcselekedni mindazt, amivel kifejezitek a másiknak, hogy szeretitek. Ha Isten szeretetében bízol, ha ő megújít, félre tudod tenni az „én-t” és középpontba helyezni a „te-t”, nem kell, hogy saját elvárásaid és szükségeid rabja légy. Adj a másiknak szeretetet, figyelmet, törődést, gyengédséget, hogy elfogadva érezze magát. Ez keltheti fel benne hasonlóképpen a szeretet érzését, hogy viszonzza azt.

Látogassatok meg közösen olyan helyszíneket, amelyek fontosak voltak kapcsolatotokra nézve. Elevenítsetek fel jelentős eseményeket a múltból. Készítsetek teret (időben, térben) a szabad, elvárásoktól mentes időtöltésre, amikor együtt lehettek, beszélgethettek, játszhattok, de nincsen semmi nyomás rajtatok, hogy bizonyos dolgokat meg kell oldani, el kell érni, át kell élni, különben nem haladtatok előre a kapcsolat megújításában. Ha Isten szeretetére és hűségére bízátok magatokat, ha ezt együtt kimondtátok az Úr előtt, engedjétek, hogy ő végezze a maga munkáját a saját elgondolása szerint. Hiszen tudjátok már hogy lángjai az Úrnak lángjai, hadd lobbantsa hát lángra a parázsló hamut az Úr. Bízátok benne, és mindenek felett való hűségében! Ámen!